

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'מא

ערב שבת קודש
פרשת בלק
ו' בתמוז התשע"ד

יוצא לאור על ידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יום שישי

י"ג בתמוז, חג הגאולה

אין אומרים תחנון³.

יום בו יצא כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע לחירות.
יום חמישי בלילה, אור ליום שישי - יש לקדש
את הלבנה עוד הערב, כי סוף זמנה לכתחילה¹⁰ חל

10) סוף זמנה בדיעבד לדעת החת"ם סופר - ליל מוצש"ק כל הלילה.

בליל ש"ק.

מנהג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לעשות מגבית
בעת ההתוועדות - עבור המוסדות הידועים בשם
"אהלי יוסף יצחק"¹¹.

11) ספר המנהגים שם. וראה לקוטי שיחות חלק כג עמ' 270, שזהו
דבר הפשוט שאין צריך להזכירו במפורש בכל שנה [ועד"ז בקשר
לניגונים בהתוועדות, כמו "ניעט ניעט ניקאווא", ועוד - שיחת
ש"פ מטו"מ תש"מ סמ"ז, עיי"ש], ומי שלא נתן - ישלימנה בימים
שלאחרי זה, עיי"ש.

הפצת היהדות: ספר חובה

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת -
לאור תורתו והדרכתיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

גישתו הייחודית של הרבי, פירוט שפע הברכות
המובטחות לעוסקים בכך, ושלל הוראות באשר לכל
ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

"מועד המועדים"⁴. יום הולדת את כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, בשנת תר"מ⁵. יום בו נתבשר - בשנת תרפ"ז - שהוא חופשי מגלותו אשר הגלה - אחרי שהיה תפוס במאסר - על עבודתו בחיזוק התורה והיהדות⁶.

ממכתביו ליום זה:

"לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצווה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה"⁷.

"בשני ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבאים עלינו לטובה יתועדו אנ"ש"⁸.

"יום התועדות והתעוררות לחיזוק התורה [וכן: "בדבר חיזוק דרכי החסידות בקביעות ושמירת זמני לימודי דא"ח, ולהתעורר בקיום ענייני הלימוד"⁹] בכל אתר ואתר לפי ענייניו"⁵.

במשך השנים נוספו הוראות, כמו להתוודע גם ביום ט"ו תמוז (שלימות הגאולה, יום בו הגיע בעל הגאולה לביתו - התוועדויות' תשמ"ז ח"ד עמ' 44); להתוודע עד כולל ש"ק י"ז בתמוז (לפי הקביעות אז), ואף בי"ט בו (יום הברית-מילה של בעל הגאולה) באופן המותר - למצוא שמחת ברית-מילה או פדיון הבן וכיו"ב, וכשמשתתפים בשמחה זו ידגישו גם את הברית, ויחזרו חסידות מבעל הברית (התוועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 2515).

4) לשון בעל הגאולה באג"ק שלו ח"ב עמ' תכ. ובאר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "מועד עניינו - שנעשה בו נס, וי"ב תמוז הוא מועד ונס הכללי, ניסו של ראש ישראל, שממנו נמשכים כל המועדים וניסים פרטיים" - לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1322.

5) תולדות ימי חייו ב'ספר התולדות - אדמו"ר מהוריי"צ' (ארבעה כרכים, הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תש"ל - תשל"ו).

6) ספר המנהגים שם. פרשת ימים אלו בספר התולדות הנ"ל ח"ג ובפרט מפרק בא ואילך, ובספר השיחות תר"פ"ז עמ' יא ועמ' 171 ואילך, ושם הובא, שכיוון שהיה המשדר סגור בי"ב בתמוז בשל חג המוני שהיה בעיר ביום זה, היה שחרור בפועל רק ב"ג בתמוז.

7) ספר המנהגים שם, מאג"ק שלו ח"ב עמ' פ.

8) 'היום יום' יב תמוז, מאג"ק שם עמ' קפב.

9) 'היום יום' יג תמוז וספר המנהגים שם עמ' 100, מאג"ק שם עמ' תכ.

שבת קודש פרשת בלק

ז' בתמוז

פרקי אבות - פרק ה'.

יום שלישי

י"א בתמוז

תקופת תמוז - בשעה 8:09 [שעון קיץ]¹.

יום רביעי

י"א בתמוז

במנחה אין אומרים תחנון.

יום חמישי

י"ב תמוז, חג הגאולה

אין אומרים תחנון³.

1) ראה שו"ע אדה"ז סי' תנה ס"ט, שהחמיר בעניין מים ששהו בביתו [מגולים, ע"פ הד"מ שם, ואפילו בתוך המקרר] בשעת התקופה (ואם שהה מעט אח"כ מותר, ראה שו"ע רבינו סי' רו סי"ד). [וכן אין שותים מים בשעת התקופה עצמה]. וכן הובא ברמ"א י"ד ס"ה. וצ"ע שבשו"ע רבינו, חו"מ הל' שמירת גוף ונפש ס"ד (במהדורת קה"ת תש"כ ואילך, חלק ה' עמ' 1773. במהדורה החדשה כרך ו' עמ' קמב), הביא כמה דברים מהרמ"א שם בקשר לשתית מים והשמיט עניין זה. פרטים בהירות זו נלקטו בס' 'שמירת הגוף והנפש' סי' מז. ה'תקופות' צוינו בלוח 'היום יום' בעמוד שלפני התחלת ה'לוח' עצמו, ובלוח כולל-חב"ד מופיעות תמיד בתחילת החודשים המתאימים.

בלוחות מופיעה השעה 7:30, והשעה האמורה בפנים היא בניכוי 21 דקות מ'אופק קהיר', ע"פ הנהוג בפועל ע"פ חצות האמצעי, ראה שערי הל' ומנהג אר"ח ח"א עמ' רסא - שלחן מנחם ח"ב ס"ע עב.

2) קביעתו בחודש הרביעי היא התחלת הגילוי דלעתיד-לבוא, כיוון שפנימיות צום הרביעי הוא עניין של ששון ושמחה - ספר השיחות

תשמ"ח ח"ב עמ' 507, 531 ובכ"מ.

3) לוח 'היום יום'. ספר המנהגים. לוח כולל-חב"ד.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ו' בתמוז ה'תשע"ד - י"ג בתמוז ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ו' בתמוז	הלי עבודת יום הכפורים פרק ד-ה. הלי מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	הלי עבדים פרק ב.	מ"ע מט. קיח.
ז'	ז' בתמוז	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת קיג.
ח'	ח' בתמוז	פרק ה-ז.	פרק ד.	מל"ת קיד.
ט'	ט' בתמוז	פרק ח. לך אובח וגוי. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי.. הלי קרבן פסח.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מל"ת קיד. מ"ע נה. מל"ת קטו. קטו.
י'	י' בתמוז	פרק ג-ה.	פרק ו.	מ"ע נו. נו. נח.
יא'	יא' בתמוז	פרק ו-ח.	פרק ז.	מל"ת קכה. קכג. קכח. קכו. קכו. קכא. קכב.
יב'	יב' בתמוז	פרק ט-י. הלי חגיגה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מל"ת קיו. קיט. קיח. מ"ע נג. נב.
יג'	יג' בתמוז	פרק ב-ג. הלי בכורות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מ"ע נד. מל"ת קנו. רכט. מ"ע טז. עט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**	זמן ציצית ותפילין	זריחה	חמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
ו', ו' בתמוז	3.03	4.12	4.40	5.47	9.10	12.45	1.20	7.50.5	8.18
ז', ז' בתמוז	3.04	4.13	4.40	5.47	9.11	12.45	1.21	7.50.4	8.18
א', ח' בתמוז	3.05	4.14	4.41	5.48	9.11	12.45	1.21	7.50.3	8.18
ב', ט' בתמוז	3.05	4.14	4.41	5.48	9.11	12.46	1.21	7.50.1	8.18
ג', י' בתמוז	3.06	4.15	4.42	5.49	9.11	12.46	1.21	7.50.0	8.18
ד', יא' בתמוז	3.07	4.15	4.42	5.49	9.12	12.46	1.21	7.49.8	8.17
ה', יב' בתמוז	3.08	4.16	4.43	5.50	9.12	12.46	1.21	7.49.5	8.17
ו', יג' בתמוז	3.09	4.17	4.44	5.50	9.12	12.46	1.21	7.49.3	8.17

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
בלק	7:13	8:31	7:28	8:33	7:21	8:35	7:29	8:32
פינחס	7:12	8:29	7:27	8:31	7:20	8:33	7:28	8:30

עורך אחראי: לוי צחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף צחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף צחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03*9607588, פקס: 03*9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"לא אותי בלבד גאל הקב"ה"

על שמשון כתוב שגם לאחר מותו נמשכה הנהגתו וממשלתו, שהיו יראים ממנו עשרים שנים נוספות • על-אחת-כמה-וכמה בנוגע לרבי, שעניינו 'יחידה שבנפש' – ודאי שהנהגתו יכולה להימשך לאחר ההסתלקות כמו בחייו • הרבי נותן כוח לכל אחד ואחת מאיתנו שלא להתפעל כלל ממניעות ועיכובים • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הבירה מוסקבא פקודה לשחררו, ולמחרת, י"ג תמוז, הודיעו לו – במשרד – באופן רשמי שאתמול הגיעה פקודה לשחררו, ונתנו לו תעודת החופש.

ובהיותם מבוהלים מפקודת השחרור, רצו שיחתום על קבלת תעודת החופש באופן כזה שיהיה ניכר שאין זו אשמתם שהידיעה על השחרור התעכבה במשך מעת-לעת.

מובן אפוא גודל הקפיצה והדילוג – מעונש מוות רחמנא-ליצלן לשחרור (גמור, וגם) ביד רמה, עד כדי כך שחששו מפקידות המלוכה על עיכוב ידיעות השחרור במשך מעת-לעת!

ב. בעת ההיא ראו בעיני בשר שהנהגה עם כ"ק מו"ח אדמו"ר היתה הנהגה ניסית.

האמת היא שהנהגה עם הרבי היא תמיד הנהגה ניסית, אלא, שהיו זמנים שלא היה ניכר כל-כך בעיני בשר.

ומני אז ראו במוחש שכל העניינים בנוגע להנהגה אצל הרבי מונהגים בדרך שלמעלה מהטבע.

בדרך הטבע לא היה שום מוצא להצלתו של הרבי, ובפרט להמשך עבודתו, ועל-אחת-כמה-וכמה להגדלת והרחבת עבודתו בהרבצת התורה

בתחילתה (המו"ל).

א. בוודאי יודעים כולם פרשת הימים י"ב-י"ג תמוז! – ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו על עבודתו בהרבצת התורה והחזקת היהדות.

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר² שבתחילה שפטו אותו לעונש מוות רחמנא-ליצלן³, אחר-כך החליפו עונש זה לעשר שנות גלות (מקום גירוש ב) סיביר, אחר-כך לחמש שנות גלות, ואחר-כך לשלש שנות גלות בעיר קאסטראמא.

ביום ג' תמוז יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר מבית האסורים ויצא לדרך לעיר מקלטו קאסטראמא, וישב שם ימים אחדים, עד י"ב תמוז.

בי"ב תמוז – יום הולדתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר – בבואו אל המוסד ג.פ.א.ו. להתראות לפנייהם ולהירשם אצלם כחוק, היה המשרד סגור, כיוון שהיה זה יום חגם, אבל נודע לו⁴ שהגיעה מעיר

1) ראה רשימת המאסר (עם הוספות) – סה"ש תרפ"ז עמ' 179 ואילך. ספר התולדות אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג פ"ח ואילך.

2) שיחת ג' תמוז תש"א ס"ח (סה"ש תש"א עמ' 139).

3) בשיחה הנ"ל נאמר רק שהיתה שורה מחוקה, ולא נתפרש מה נכתב באותה שורה, כי, בחיים חיותו בעלמא דין, לא רצה אדמו"ר מוהרי"צ לבטא זה בדיבור (כ"ה בלקו"ש ח"ד ס"ד 1062 ואילך (המו"ל)).

4) עלידי א' מעובדי המקום שהוצרך להיות שם בשביל ניהול העניינים הכי מוכרחים (כ"ה בשיחת י"ב תמוז תשכ"ה).

לחנוך הכשר ויותר מזה, חינוך על טהרת הקדש, ולדכותי דמר וכל המשתתפים בפעולה האמורה למוותר להדגיש אשר יפה שעה אחת קודם.

ובעמדנו בימי חודש אלול, הכנה לשנה החדשה, הרי בוודאי אשר גם יוסיף בברכת ה' להכתב ולהחתם לשנה טובה ומתוקה כל או"א מהמשתתפים במבצע האמור עם ב"ב שיחיו.

בכבוד ובברכת הצלחה בכל האמור, ובברכת שנה טובה ומתוקה למר ולבני ביתו שיחיו.

ישראל מעת זמן מתן תורתנו, ובכל השנה זמ"ת [=זמן מתן תורתנו] הוא, ויום זה מוסיף כח וחיות ומרץ בקבלת התורה ובלימוד התורה ובקיום מצותי' מדי יום ביומו במשך כל השנה כולה. ועל-דרך-זה הוא בנידון דידן.

ומיוסד על מאמר חכמינו ז"ל אשר נפש אחת מישראל היא עולם מלא, מובן שכדאית כל השתדלות אפילו בשביל ילד אחד או ילדה אחת, על אחת כמה וכמה שבודאי תוכתר פעולה האמורה בהצלחה ויכניסו כמה וכמה מבני ובנות ישראל

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

והחזקת היהדות – מצד כמה מניעות והעלמות והסתרים; ואף על-פי-כן, נמצאה תמיד הדרך המתאימה, כך שבכל מדינה ומדינה שהגיע אליה, התחיל בה את עבודתו – עבודה שהיא בניגוד לראיית מעמד ומצב האפשרות להמשך העבודה במדינה זו, ואף על-פי-כן התנהלה העבודה בהצלחה.

ג. וצריכים לידע שהנהגה זו הולכת ונמשכת גם עתה – שזהו המוסר-השכל בנוגע אלינו: ובהקדם המדובר כבר⁵ אודות ששואלים קושיות בנוגע לעניין ההסתלקות כו' – שמצינו בירושלמי⁶ (והובא גם בילקוט-שמעוני⁷) בנוגע לשמשון, ש"כתוב אחד אומר וישפט את ישראל ארבעים שנה⁸, וכתוב אחד אומר והוא שפט את ישראל ארבעים שנה⁹... מלמד שהיו... יראים ממנו כ' שנה לאחר מותו כדרך שהיו יראים ממנו כ' שנה בחייו¹⁰, כלומר, כיוון שגם לאחר מותו נמשכה הנהגתו וממשלתו, שהיו יראים ממנו, במשך עוד עשרים שנה, הרי זה חשיב כמו ששפט את ישראל ארבעים שנה.

ואם הדברים אמורים בנוגע לשופט בישראל – על-אחת-כמה-זוכמה בנוגע לרבי, שכל עניינו של רבי היא יחידה שבנפש (אלא, שהיחידה שבנפש ממשיך הוא בכל חלקי הנפש ובכל חלקי הגוף), ובנוגע לבחינת היחידה לא שייך כל עניין ההסתלקות ("דארטן האט דער עניין פון הסתלקות א סאך קלענערע שייכות"), ודאי הדבר בפשיטות גמורה ישיכול להיות המשך הנהגתו גם לאחר ההסתלקות כמו בחייו.

יש¹⁰ אמנם עניינים שבהם נוגע עניין ההסתלקות, אבל, יש גם עניינים שכמו שהתנהלו עד עתה – לפני שנתיים, שלוש וארבע, ומקודם לכן – בהצלחה למעלה מדרך הטבע, מפני שהרבי עמד

בראש... כך גם מכאן ולהבא... עומד הרבי בראש ומנהיג כל העניינים, שהרי אין עניין של הפסק... או ירושה שצריכים לעשות בה חלוקה, דבר זה רוצים ודבר זה לא רוצים ("דאס וויל מען יע און דאס וויל מען ניט")... אלא "הוא בחיים"¹¹, ובמילא ממשיך להנהיג כל העניינים –

ולכן כשם שעד עתה היו כל העניינים בהצלחה מופלגה למעלה מדרך הטבע... כך גם מכאן ולהבא – שעכשיו "אשתכח... יתיר מבחיהו"¹² – יהיו כל העניינים בהצלחה מופלגה למעלה מדרך הטבע. ובמילא, הברירה שניתנה לנו היא – שיש לנו את הזכות... לבחור להשתתף... יחד עמו... בעניינים שתחת הנהגתו.

דבר ברור הוא שבכל אופן יימשכו כל העניינים מכאן ולהבא כמקודם, וכמו כל דבר חי, יהיה זה באופן של "מעלין בקודש"¹³, הלך וגדול, בהרחבה ובהתפשטות; אלא, כשם שהרבי אמר¹⁴ בנוגע לכתבת הספר-תורה (לקבלת פני משיח צדקנו), שאין רצונו לקחת הזכות לעצמו... וגם הוסיף והבטיח, שההשתתפות בכך, תהיה כלי להמשכת הברכה וקבלת הברכה, בבני, חיי ומזונא רוויחא.

ד. וכל זה מודגש ביותר ב"ב תמוז, יום ההולדת של הרבי, שאז "מזלו גובר"¹⁵, שאז ראו בעיני בשר שכל העניינים הם בדרך למעלה מן הטבע לגמרי. וכן הוא בכל שנה ושנה, שהימים י"ב-י"ג תמוז הם עת מוכשר לכך – שכל אחד ואחד יכניס ויטיל את עצמו ("אריין-ווארפן זיך") באחד מן המקצועות או בכמה מן המקצועות שעמם הנהיג הרבי, מנהיג וינהיג ("מיט וועלכע דער רבי האט אנגעפירט... און פירט אן... און וועט אנפירן")... ויכניס וישתף בזה גם את בני ביתו.

ואז ימשיך להם הרבי – נוסף על הזכות להשתתף בעבודתו של הרבי כשלעצמה – לכל אחד ואחת כל המצטרף לו, בבני, חיי ומזונא רוויחא.

(11) תענית ה.ב.

(12) זח"ג ע"ב. וראה תניא אגה"ק ביאור לס' ז"ך.

(13) ברכות כח.א. וש"נ.

(14) ראה אגרות-קודש שלו ח"ו עמ' רעח. לקו"ש ח"ב עמ' 589. ועוד.

(15) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ח"ח ובקה"ע שם.

הבאים עה"ח [=על החתום] במכתב ממוצ"ק אור לב' אייר ה' עליהם יחיו" (המכתב דלהלן). היו אלו אנ"ש בתל-אביב, שהציעו להקים כולל בתל-אביב. בתגובה כתב להם הרבי כי: "מעולם לא שמעתי שמתחילים בעניין הכי קשה אחרי הפסק גדול של כל פעילות הראוי[ה] לשמה". ובהמשך מתאר את הקשיים שבדבר, לעומת הצורך והיכולת להקים מחדש את ה"שיריים דענייני חב"ד" הקיימים בתל אביב, בתי כנסת ושיעורי חסידות וכו'. ומעוררם "ששורות אלו המעטות בכמות.. יפעלו פעולתן"...

להלן המכתב המלא:

ב"ה, י"ד תמוז, ה'תשל"ו, ברוקלין, נ"י.

כבוד אנ"ש הבאים עה"ח במכתב ממוצ"ק אור לב' אייר, ה' עליהם יחיו שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם הנ"ל, אף כי באיחור זמן רב, ותוכנו שנתעוררו לפעולות בקשר עם מכתב הכללי דחג הפסח וכו'. אלא שהמסקנא מזה – להתחיל בהחזקת כולל, אינני יודע כלל מה אדון בזה, כי מעולם לא שמעתי שמתחילים בענין הכי קשה אחרי הפסק גדול של כל פעילות הראוי[ה] לשמה. והקושיים בנוגע ליסוד כולל חדש בת"א אין כל צורך להאריך בזה, לא רק מצד ההתחרות, כי אם מצד ריבוי טעמים.

ובאם ההתעוררות תבוא לפועל, הרי לכל לראש צריך להתחיל בביסוס השיריים דענייני חב"ד שעדין קיימים בת"א, בתי-כנסת חב"ד, שיעורי חסידות וכו'. ובדאי ופשוט שאין הדבר תלוי אלא ברצון השייך למעשה בפועל, ובפרט לאור הזכרון שבת"א היו עשירות בתי כנסיות חב"דיים, עשירות אנשים שעסקו בהפצת החסידות, נוסף על לימוד חסידות בפ"ע [=בפני עצמם], וכו' וכו', ואין להאריך בדבר המצער לאור השינויים שחלו אך ורק מפני היסח הדעת לגמרי מעניינים אלו.

ובבואנו מימי הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יהי רצון שיהי גופא בתר רישא אזיל, וכידוע ביאור הצ"צ ל' [=לשון] אזיל, שתהי הליכה אמיתית כביאור תורת החסידות בזה, מתחיל בלך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך – מרצון שלך ומההרגלים שלך ומההנחות שכליות שלך, ועיין גם-כן ד"ה לך לך בהמשך תרס"ו, שהשנה היא שנת שבעים,

ויהי רצון ששורות אלו המעטות בכמות, ובפרט בערך היפך הבנין בכרם חב"ד בת"א, יפעלו פעולתן ובעגלא דידן ובאופן של שמחה פורץ גדר.

בכבוד וברכה, ח"ק

כמעט באותו ענין יכתוב הרבי כמה שנים לאחר מכן לשליח בתל-אביב, הרב יוסף שמואל יהושע גרליצקי שליט"א:

לפי מצב "עסקנות" חב"ד באה"ק ובפרט בשנה זו – איני רואה שזה מעשי...

חינוך – אף בשביל ילד אחד

והרבי, כמו תמיד, את חלקו עשה: צעד אחר צעד, החלו להתקיים פעולות חב"ד שונות. הנה לפנינו מכתב שכתב הרבי למי ששימש כנציג המפלגות הדתיות בתל-אביב ופעל למען 'יום החינוך' (נדפס ב'כפר חב"ד' גיליון 991 עמ' 181-182):

ב"ה, ה' אלול, ה'תשל"ח, ברוקלין, נ"י.

הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצ"צ רב פעלים וכו', מר ח.מ. בסוק שי'

סגן ראש עיריית תל-אביב-יפו, ראש אגף החינוך שלום וברכה, בנועם נתקבל מכתבו מכ"ז באב.

ועל של עיקר מכתבו באתי, אף שלא על הסדר, כיון שהוא ענין שהזמן גרמא, והוא מבצע הפעולות בקשר עם חינוך בני ובנות ישראל, בפרט בעיר ואם בישראל כת"א-יפו, שאם בכל השנה הזמן גרמא על אחת כמה וכמה לפני התחלת שנת הלימודים.

ושמחתי לקרא במכתב כ' [=כבודן] על דבר תכנית הפעולות המיוחדות דהכרות "יום חינוך" וכו', בצירוף משלוח חומר מתאים ("חומר" שתוכנו ומטרתו רוחניות אמיתית). ועל דרך הצחות כאן המקום לצטט פתגם מתורת רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע – "דער אויבערשטער גיט אידן גשמיות און אידן מאכן פון גשמיות רוחניות" [=הקב"ה נותן לבני ישראל גשמיות ובני ישראל עושים מגשמיות רוחניות].

ובדאי מ"יום חינוך" זה יוסיפו בפעילות האמורה בהתאם להצויו – שהוא גם נתינת כח – "מעלין בקדש", שהרי קביעת "יום חינוך" הוא על דרך "יום אשר עמדת בחורב" שהוא התחלת חינוך עם בני

מוסיפין" (בתמיהה), אינו שייך לקביעת ימים טובים על נס שאירע בזמן הגלות ובחופי-לארץ (או אפילו לנס שנעשה בארץ, אלא) שאינו קשור עם בית-המקדש או עם ירושלים בבניינה.²⁰ ועניין זה מתאים עם המבואר בדרושי חסידות²¹ שיש עניינים שלאחר החורבן יכולים להשיגם בחופי-לארץ דווקא, מה-שאינן בארץ-ישראל, כיוון שההעלם וההסתר שמצד החורבן גדול בארץ-ישראל, משום שכל המקודש ביותר חרב ביותר (כמו שכתב הרמב"ן²²). ודוגמתו בנידון דידן – שימים טובים שנקבעו על ניסים שאירעו בארץ-ישראל בזמן שבית-המקדש היה קיים, בטלו לאחר

* * *

ה. בנוגע לקביעת יום-טוב, הילולא או יומא דפגרא – כיוון שעל-פי נגלה דתורה ישנה סוגיא שלמה בגמרא (במסכת ראש-השנה¹⁶) אודות ביטול הימים טובים שנזכרו במגילת תענית, ושליטת קביעת ימים טובים נוספים, כלשון הגמרא "בטלה מגילת תענית, קמייתא בטול, אחרנייתא מוסיפין!?" (בתמיהה) – הרי, קודם שמתקנים וקובעים יום-טוב, הילולא או יומא-דפגרא חדש, צריכים לכאורה להקדים ולבוא לידי הסכמה ("דורכומען") עם סוגיית הגמרא...

יש עניינים שבהם נוגע עניין ההסתלקות, אבל יש עניינים

שכמו שהתנהלו לפני שנתיים, שלוש וארבע – בהצלחה

למעלה מזדרך הטבע – מפני שהרבי עמד בראש, כך גם עתה

החורבן, ואף-על-פי-כן, קובעים יום-טוב חדש על נס שאירע דווקא בחופי-לארץ, בזמן הגלות, ובמצב של גזירת השמד – כמו היומא-טוב די"ב תמוז, שהולך ומתפשט בקהילות ישראל יותר ויותר, עד שיבוא הזמן שיתפשט לכלל ישראל, בביאת משיח צדקנו.

1. וביאור העניין²³:

נתבאר לעיל (במאמר²⁴) בנוגע לעניין הניסיונות, שהניצוץ האלוקי שבניסיון הוא בהעלם והסתר גדול ביותר, ועד שהוא כמו ש"חתיכה עצמה נעשית נבילה", אבל לאידך, כאשר מגלים את הניצוץ האלוקי הנסתר ונעלם בניסיון – לא

ולאידך, רואים בפועל, המנהג בכל תפוצות ישראל – "מנהג ישראל תורה היא"¹⁷ – שהיתוספו כמה וכמה ימים שנקבעו ליום-טוב על נס שנעשה לקהל, או על נס שנעשה לאדם מסויים, או על נס שנעשה לצדיק.

וכבר האריך בזה בשאלות-ותשובות החתם סופר¹⁸, ומסקנת הדברים – על-פי התירוץ השני בגמרא שם¹⁹ "בזמן שבית-המקדש קיים אסורין (הימים האלו הכתובים במגילת תענית, בהספד ותענית), מפני ששמחה היא להם, אין בית-המקדש קיים מותרין, מפני שאבל הוא להם" [כלומר: אותם ימים שנקבעו לימים טובים בגלל מאורעות הקשורים עם בניין בית-המקדש, מזכירים ומדגישים יותר את החורבן] – שהכלל ש"קמייתא בטול (בגלל ש"בטלה מגילת תענית") אחרנייתא

16) יח, סע"ב ואילך.

17) ראה תוד"ה נפסל – מנחות כ"ב, שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סת"ב סי"א. סתצ"ד סט"ו.

18) חאו"ח סקס"ג (בסופו). סקצ"א. סר"ח. יו"ד סרל"ג (בסופו).

וראה גם שד"ח כללים מע' הפ"ה כלל כט (הובא באגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"ג עמ' קלג).

19) יט, רע"ב.

20) ראה שו"ת חת"ס (סקס"ג) שם: "תינת ניסים התלויים בביהמ"ק, אבל ניסים שנעשו בחו"ל, אדרבה, שמחה, שאף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו'".

21) ראה אוה"ת ויצא רטז, סע"ב ואילך.

22) באגרת לבנו – נדפסה ב"כתבי רמב"ן" (הוצאת שעועל – ירושלים תשכ"ד) כרך א עמ' שסח.

23) ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ד עמ' שצו (זכמו שנדבר בהתוועדות דחג הגאולה י"ב תמוז כו").

24) לעיל עמ' 180 ואילך.

נעם לי לקרות על-דבר השתדלותו לארגן קבוצת בחורים בתל-אביב ללימוד תנ"א. ואף שכפי שכתב חפשים הם לעת-עתה, מובטחים אנו בכח תורתנו הקדושה תורת חיים שגדול תלמודה שמביא לידי מעשה.. ואשרי חלקם של כל המשתדלים בזה.

נבחר לרב מראש

הרבי היה מעורה בענייני רבנות בתל-אביב. במכתבו מח"י ניסן תש"כ (אגרות-קודש כרך יט עמ' רסד"ה) התייחס הרבי לרבנות החב"דית בעיר: בקשר עם מקום הרבנות שהתפנה לאחרונה בתל-אביב בית הכנסת נחלת בנימין – שהממלא מקום יהיה כתוכן התואר ממלא מקום הנפטר בהנוגע לענייני תורת החסידות ומנהגיה. ובקשר לרבנות העיר תל-אביב – כותב הרבי לרב הלל מדליה מאנטוורפן (אגרות קודש כרך כח עמ' קצג):

דעתי בנוגע לרבנותו כמקדם ושליטת תל אביב עוד נתגברה.

מאידך, הרה"ג רבי יצחק ידיה פרנקל, רבה של תל-אביב יפו מאז שנת תשל"ג, ביקר אצל הרבי בשנים תשכ"א ותשל"ל. בביקורו הראשון שוחח עמו הרבי "על רבנות תל אביב ועל מצב הרבנות בכלל", ובשני שאל אותו הרבי: "מה בקשר לרבנות בתל-אביב?... מה אומרת תל-אביב עצמה!?" – שנתיים לאחר-מכן נבחר פאר לרבנותה! (ראה 'שמן ששון מחבריק' כרך ד' עמ' 98).

יותר יהודים מבני ברק!...

בפגישתו של האדמו"ר מסדיגורא (זצ"ל) עם הרבי בד' תמוז תש"מ ('בצל החכמה' עמ' 88,92) אמר הרבי כי העובדה שתל-אביב עצמה איננה מקום תורה – מהווה סיבה שלא לעזוב אותה, ו"עליכם לדאוג שיהיו לכם מוסדות גם בתל אביב". והרבי הסביר: "בדורנו כדי להשפיע על יהודים, ובפרט על בני הנוער, יש לדור בקרבכם, ולראותם בבוקר ובערב!", וציין עוד: "בתל-אביב מתגוררים יהודים במספר כמה פעמים ככה מאשר בבני ברק"...

בי"ד תמוז תשל"ט (נדפס בהשמטות ללקוטי שיחות כרך כג עמ' 377) כותב הרבי ל"כבוד אנ"ש

הורי לדכות'י דמר הבקי בכל ענינים אלו, האריכות בזה למותר, ובפרט אשר סיפרו לי שכבר פנו לומר בענין זה. ולא באתי אלא לתמוך בבקשתם ולהוסיף גם בקשתי, כפולה ומכופלת, לסייע להתפתחות הישיבה האמורה בכלל ובמיוחד על ידי העברת המגרש המבוקש לרשותה, שכפי בקשתם נמצא סמוך לה ממש, בתנאים נוחים.

בכבוד ובברכה לבשר טוב בהאמור, ובכלל מפעולותיו לטובת אחינו בני ישראל בעיר ואם בישראל ת"א-יפו וסביבותי. ות"ח [=ותשואת-חן] מראש על הטרחה בכ"ז [=בכל-זה] וסליחה על ההטרדה בכ"ז [=בכל-זה].

בחודש ניסן תשל"ז שיגר ראש עיריית תל-אביב-יפו, שלמה להט, את 'מפתח העיר', עליו נחרטו הדברים הבאים (תצלום ב'כפר חב"ד' גיליון 1521 עמ' 32):

ב"ה / לרבי מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן מליובאוויטש / בהוקרה / שלמה להט / ראש עיריית ת"א-יפו / ניסן, תשל"ז.

אשרי חלקם של כל המשתדלים...

"בטח נפגש מזמן לזמן עם אנ"ש דתל-אביב" כתב הרבי בא' מרחשון תשט"ז – (אגרות-קודש כרך יב עמ' מג). ועוד באותה שנה (כרך יג עמ' תמח). וראה אגרת יד אלול תשי"ט – כרך ח"י עמ' תקל):

תקותי שמשותף בהתוועדות אנ"ש הנערכות גם בתל-אביב מזמן לזמן ועל-כל-פנים יעשה זה מכאן ולהבא.

בא' תמוז תשכ"ד (אגרות-קודש כרך כג עמ' ריז) כתב הרבי:

התקוה שיש לו מכירים ומה שנוגע עוד יותר ידידים חרדים לדבר ה' ותורתנו... והרי כמה וכמה נמצאים בתל-אביב.

ובמכתב אחר מכ"ח מרחשון תשט"ו (אגרות-קודש כרך יו"ד עמ' צז):

בתל אביב... אין צריך להיות בזה כל קישוים [=ללמוד שיעורי חסידות]...

ובאדר"ח אדר ראשון תשי"ז (שם כרך יד עמ' תמ) כתב:

עלידי עבודה בדרך של שקלאוטריא, אלא עלי- ידי זה שיהודי מעורר את הביטול עצמי והתוקף עצמי, אזי נעשית שבירת הקליפה, ובמילא מתגלה הניצוץ האלוקי – הרי זה אור גדול ביותר. וכפי שרואים שאור גדול ביותר בוקע ומאיר אפילו בתוך מכתש, שכן, למרות היותו מקום חשוך, והאוויר שבו מעופש ביותר, מכל מקום, ביכולתו של אור גדול לבקוע ("דורכשפארן") ולהאיר חושך הכי גדול.

ועל-דרך זה בנוגע לנס שנעשה לאחרי החורבן, בזמן הגלות, בחוץ-לארץ, ובמצב של גזירות קשות ביותר כו' – שנס כזה מורה על גודל מעלת אור, כיתרון אור מן החושך, שביכולתו לחדור ולהאיר גם במקום החושך, ובמילא, אין זה פלא שדווקא בזמן הגלות, בחושך כפול ומכופל, ניתוסף עוד יום-טוב.

ובסגנון תורת חסידות: מצד אור שבסדר השתלשלות – שהאיר בזמן שבית-המקדש קיים – לא שייך להוסיף ימים-טובים חדשים לאחרי שהתבטלו ימים-טובים שלפני זה ("קמייתא בטול אחרנייתא מוסיפין" (בתמיהה)), אבל מצד האור שלמעלה מסדר השתלשלות – שמתגלה עלידי ביטול ההעלם וההסתר שבחשכת הגלות דווקא – אין פלא שניתוסף עוד בחשכת הגלות.

ז. ובפרטיות יותר – בנוגע להיום-טוב די"ב-י"ג תמוז:

בעת ההיא היה העלם והסתר גדול ביותר, כמודגש גם בכך שהמאסר של הרבי היה קשור עם יהודי דווקא – כידוע²⁵ הפתגם (שהיו חוזרים עליו בהתוועדויות של זקני החסידים (אין די אלטע פארבינגענישן)) בנוגע ל"ט כסלו, שכיוון שהיה העלם והסתר על פנימיות התורה, לכן לא היה יכול להיות הדבר עלידי גוי, ש"בבואה דבבואה (בחנית היחידה) לית להו"²⁶, אלא עלידי יהודי דווקא, ועל-דרך זה יש לומר בנוגע ל"ב תמוז, שגם אז היתה ידם של היהודים באמצע, מצד גודל ההעלם וההסתר על פנימיות התורה.

אמנם, מצד התגלות העצם של הרבי, ביטול עצמי ותוקף עצמי (כאמור שזוהי דווקא הדרך

(25) סה"ש תורת-שלום ס"ע 44 ואילך.

(26) יבמות קכ"א. וש"ג. וראה לקו"ת תצא לו, ג ואילך. ובכ"מ.

להתגבר על ניסיון) – נתבטל ההעלם וההסתר שבניסיון באופן כזה שהג.פ.או. עצמם באו לידי הכרה שצריכים לשחררו (ולא רק שחרור סתם, אלא) ביד רמה (כנ"ל ס"א), ולא עוד אלא שלאחרי משך זמן הודו בכך שדווקא עלידם ניתוסף אצל חסידים עוד יום-טוב – י"ב תמוז!

משך²⁷ זמן לאחרי גאולה י"ב תמוז, נאסר עלידי הג.פ.או. אחד מחשובי הרבנים, וכשדיבר עמהם להוכיח להם שאסרוהו ללא עוול בכפו, נענו אנשי הג.פ.או. ואמרו לו [הם דיברו אליו ברוסית, אבל כיוון שלא כל הנמצאים כאן מבינים רוסית, אספר תוכן דבריהם בשפה המדוברת]: מדוע הנכם מפחדים מהמאסר, אדרבה, עלידי זה יתוסף עוד יום-טוב אצל חסידים! כשאסרו את הליובאוויטשער – הסבירו את דבריהם – ניתוסף היום-טוב של י"ב תמוז, וכשיאסרו אתכם ואחר כך ישחררו – יתוסף עוד יום-טוב!...

שזהו על דרך ובדוגמת הודאת יתרו: "עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלוקים"²⁸, שעלידי זה ניתוסף עליו גדול ביותר²⁹.

ח. עניין זה מצינו גם בעת המאסר גופא: הרבי סיפר³⁰ שבשבתו במאסר נכנסו לחדר מאסרו ביום השבת כדי לצלם אותו,

על-פי חוק המלוכה צריך להיות במשרד של בית-הסוהר תמונה של כל אסיר. וכיוון שמאזיה סיבה לא צילמו את הרבי קודם שהכניסוהו לתא מאסרו (הנקרא "צעלע"), באו לצלמו בתא מאסרו ביום השבת.

באותה שעה – היה זה בשעה השנייה, השלישית, או הרביעית לאחרי חצות – התפלל הרבי כשטליתו מכסה את פניו ("מיטן טלית איבערן קאפ"), וכשנכנסו לתאו וראוהו יושב כשטליתו מכסה את פניו – הלכו להם. לאחרי משך זמן – שעה או שעה ומחצה (הרבי לא אמר כמה זמן) – באו עוד פעם. הרבי עיין באמצע התפילה

(27) ראה גם שיחת פורים ס"ג (לעיל ח"א עמ' 308).

(28) יתרו יח"א.

(29) ראה זח"ב ס"ב. סח.א. סה"מ מלוקט ח"ג עמ' נח, ובהנמסן שם בעמ' 15.

(30) ראה "רשימות" חוברת קפא ע' 18. סה"ש תרפ"ט ע' 69. וש"ג.

בלימודים כו", ועוד זאת "איבוד הזמן מבית אחד [=מקום הלימודים] לחברו [אכילה ולינה שהיו בשני מקומות נפרדים הרחוקים זה מזה] וכו'".

בחורף תש"ט התקיימה במילאנו שבאיטליה ועידה של ראשי ערים מכל העולם ("מבאיכוח עיירות מכל קצוי תבל, היינו, בין-לאומי"). בין השאר נכח שם "ראש עירית תל אביב עתה מר לבנון שי", וסיפר בחזרתו לארץ-הקודש תבנה ותכונן מפעולות ליובאוויטש במדינת איטליא – כך תיאר הרבי באיגרתו להרה"ג ר' מרדכי הכהן פרלוב, ששימש באותה תקופה כרב במילאנו שבאיטליה (אגרות-קודש כרך יב עמ' רעג).

למרות שהקהילה החב"דית בתל אביב והמוסדות במיוחד נתמעטו ונחלשו – אך עדיין הייתה ההשפעה החב"דית ניכרת, ורמזו לדבר במכתבו הבא של הרבי שנכתב למר מרדכי נמיר ראש עירית תל-אביב (אגרות-קודש כרך כב עמ' שכז"ח):

ב"ה, ערב ראש השנה תשכ"ג, ברוקלין, נ"י.

לכבוד מר מרדכי שי' נמיר, ראש העירי' תל אביב, שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני להביע בזה לכ' [=לכבוד] ולכל אשר לו ברכת השנה, לשנה טובה ומתוקה בגשם וברוח גם יחד.

בהזדמנות זו, אף כי באיחור זמן ואתו הסליחה, הנני מאשר קבלת האלבום מהעיר שהואיל לשלוח לי על ידי ידידו וידידי, שרואה אני בזה אות הוקרה לתוכנית חב"ד ומפעלי[ה], שזה גם-כן מחזק תקותי שכ[בוד] יהי[ה] לעזר למפעלי חב"ד בתל אביב וסביבותי[ה] ובכל רחבי הארץ, שכן השפעתו ניכרת גם מחוץ לעירו ובחוגים רחבים.

ובעמדנו בימים אלו של חשבון בנוגע העבר והכנה לשנה החדשה, אביעה תקותי שינצל השפעתו בעירו הכי גדולה באוכלוסין בארץ הקדש שתהיה גם הגדולה בעניני רוח וקדושה, שלום וצדק. וכיון שתורתנו תורת חיים רובה עסוקה בעניינים מעשיים, יהי רצון שהשפעתו הטובה תומשך במעשים בפועל, ודלא כהסיסמה רחמנא ליבא בעי ומספיק, אלא במעשה דוקא, ובפרט, כנ"ל שהעיר היא הגדולה בארץ אשר ארץ הקדש יקרא לה, ובלשון תורתנו תורת חיים ארץ אשר עיני ה' אלקיך

בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, שזה מבטיח גם עזר מלמעלה לברכה והצלחה בכמות ובאיכות גם יחד.

בכבוד ובפ"ש [=ובפרישת שלום] שאר חברי העירי[ה] שי' ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

מובן ופשוט שיודע אני שכ' הוא חבר מפלגה, אבל מובן ופשוט גם-כן שאין זה בסתירה לכתוב לעיל, אלא אדרבה, כיון שהיא המפלגה שיש לה רוב בכנסת והיא שלטת בכמה ענינים ומפעלים; ותורה אחת לכולנו, לכל בני ישראל, בלי הבדל מפלגה כלל. בברכה, חתימת-יד-קודשו.

עזרה לישיבת עולים ספרדים

והנה פניה לראש עירית תל-אביב בעניין הקשור למבנה ישיבה לא חב"דית (אגרות קודש כרך כב עמ' זז):

ב"ה, ראש חודש מרחשון, התשל"ג, ברוקלין, נ"י. לכבוד מר יהושע שי' רבינוביץ, ראש עיריית תל-א"יפו שלום וברכה!

אפשר שמכתבי זה יעורר תמיהתו, כיון שעד עתה לא היתה לנו הזדמנות להיפגש אישית או לבוא במגע וכו', אבל מאחר שתוכנו הוא ענין הנוגע לרבים תקותי שיקבל פנייתי אליו בסבר פנים יפות, ובמיוחד שהוא ענין אשר בודאי תלי בו שיבוא על פתרונו הטוב, ובפרט שיזכות הרבים מסייעתו.

והענין הוא בנוגע ישיבת הרמב"ם אשר בהדר יוסף, ת"א, אשר כפי שהודיעו לי נמצא ממולה מגרש שזה מזמן שטיפלו להעמיד את המגרש לרשות הישיבה, אלא שהרשיון הפורמלי ל"שינוי יעוד" מעכב, ועכשו יש כאילו סברה לעשות שם מועדון קהלתי.

ואף על פי שלא ידועים לי פרטי הדברים והקושיים שבו, אבל בשים לב שזה נוגע לענין יסודי של לימוד תורה ברבים, ובפרט מוסד מעדת הספרדים, שלנוער שלהם בעיות מיוחדות, ובעיקר בעיות קליטה אחרי שעקרו ממדינות בהן חיו מאות בשנים ועלו לאה"ק ת"ו וצריכים להסתגל לתנאי חיים שונים בהחלט מאלו שהורגלו בהם וכו' – בודאי ראויים הם לשימת לב מיוחדת ולפנים משורת הדין ויותר.

כשיצא גל חסידי חב"ד מאחורי מסך הברזל, הורה להם כ"ק מו"ח אדמו"ר לעלות לארץ הקודש ולייסד שם מקום מושב מרכזי, ובאו שם בדברים עם המשרדים המתאימים, ואף שלא ברורים אצלי טעמי המשרדים, אבל העובדה היא שהקציבו עבורם את השטח בו יסדו כפר חב"ד, שהוא על יד תל אביב. כדרך אנשי חב"ד, תיכף בתחילת התיישבותם החלו בפעילות ומבצעים להפצת התורה והיהדות בין הבאים מאחורי מסך הברזל וגם בחוגים אחרים. מובן שהארגון והמשרדים של חב"ד היו צריכים להיות בקרבת מקום ליישובם, היינו תל אביב ובכפר חב"ד...

וכך אכן מוצאים במכתבו של הרבי (כ' אדר תשי"ב - אגרות קודש עמוד רסג"רסד) מימי הבראשית של כפר חב"ד, בו מתייחס לעובדת מיקומו של הכפר - שקרוב הוא לתל-אביב:

כיון שהסוכנות בעצמה הושיבה אותם במקום זה, וכבר נתרגלו להמקום ועשו בו כמה שיפורים, וכן סידרו סדרי חייהם וקישורים עם תל-אביב והסביבה גם-כן בהתאם לזה... לעמוד בקישור תמידי עם תל אביב וכו'.

התרגשותו של הרב ניימרק

אחד הרבנים החשובים בתל-אביב היה הגאון הגדול רבי אברהם יעקב ניימרק, בעל 'אשל אברהם', שנתמנה לראש הרבנים בתל-אביב בשנת תרצ"ב, ושימש בתפקיד זה כשלושים שנה (עד פטירתו בט' מרחשון תשכ"ב). הרב ניימרק קיים קשר הדוק עם הרבי ונשא ונתן עמו בכמה וכמה סוגיות בספריו. בספר 'היכל מנחם' כרך א' (קה"ת תשנ"ד ב'מבוא' עמ' יז) נחשפה איגרת אותה שיגר להנהלת אגודת חסידי חב"ד, ובה מבטא את חביבותו הרבה למכתב הרבי (משם הועתק גם ל'שמן ששון מחבריך' כרך ג' עמ' 118). להלן האיגרת במלואה:

ב"ה, יום א"ח [=אסרו חג] כ"ב תשרי התשי"ז
"שלום רב לאחי ורעי חברי מרכז אגודת חסידי חב"ד בארצנו הקדושה תובכ"א.
"בשפעת שלום וברכה תתברכו ממקור הברכות, על שפעת הברכה השראה ועידוד שהפחתם

בנפשי, בהביאם ברכה לתוך ביתי מאדמו"ר הגאון הנעלה שליט"א.

"זה מזמן שהוא ברוח קדשו ראה ורואה אותי מרחוק, ובזכות אבותי הקדושים מזמן לזמן ישלח דברו וירפאני יחזקני ויאמצני.

"הנני שולח לכם לוטה בזה המכתב האחרון שקיבלתי ממנו - בתנאי כפול ומכופל שתחזירו אותו אלי למע"ה [=למען ה'] ממנו נראה עד כמה גדלה ההתקשרות הנפשית בין גדולי הנפשות זי"ע. "הנני שולח לכם בזה את ספרי שיצא כעת לאור, ושבו שני עניינים שהאדמו"ר שליט"א האיר את עיני בהם והנני מביאם בשמו.

"דבר פלא! דבריו הגיעני ביום שספרי נגמר, ומבית הדפוס אמרו לי עמוד נשאר נייר חלק אולי אוכל להשלים את החסר, ובזו הרגע הגיעוני דבריו. אין זאת אלא שבזכות אבותי עמדה לי שאסיים את ספרי בדברי אלקים חיים מאור נעלם אור גנוז, ולהכפל בכי טוב.

דמות רבנית פלאית נוספת מתל-אביב היה הגאון הצדיק רבי יהודה זרחיה מרדכי לייב חיים הלוי סגל (תרפ"ד-תשס"א), שעמד בקשר עם הרבי על כל צעד ושעל, וזכה לקבל מכ"ק ברכות ועידודים הן בתחום הרבנות והן באיגרות תורניות - ראה בהרחבה ב'שמן ששון מחבריך' כרך ג' עמ' 151-159.

"לעזר למפעלי חב"ד..."

רבנים חב"דיים וזקני החסידים היו בתל אביב לרוב. מקצתם הם מן החתומים על מכתב בקשה לרבי שיבוא לבקר בארצנו הקדושה, ראה 'מבית הגזנים' עמודים פג"פ.

בשנת תשי"א הסכים הרבי להצעה להעביר את ישיבת חב"ד מתל-אביב ללוד (אגרות קודש כרך ד' עמ' צד"צה). אולם בד בבד הורה:

להשאיר איזה כחה או מחלקה בתל-אביב גם-כן כדי שזה יהיה 'ממוצע' ו'צינור' אשר על ידו יהיה נקל יותר להמשיך ילדי תל-אביב וסביבותיה להישיבה בלוד.

הסיבה המרכזית להעברת הישיבה הייתה - "בכדי שלא יבלבל שאון עיר תל-אביב להשקידה

אבל טליתו לא הייתה מכסה את פניו, וכשהבחין בהם בהיכנסם עם כל ציוד הצילום ("מיט דעם גאנצן קלאפער-געצייג), עשה איזו תנועה בידו ("א מאך געטאן מיטן האנט") בהראותו שאינו יכול להפסיק עכשיו, ונבהלו והלכו להם. לאחריו עוד משך זמן - שעה או שעה ומחצה - באו פעם שלישית, ואז אמר להם הרבי שכיוון ששבת היום, אסור לו להצטלם. וכששמעו את דבריו, הלכו להם, ודחו את הצילום לזמן אחר.

מאורע זה הוא דבר פלא, ועלפי שכל אין לו מקום לגמרי:

אנשים אלה - אינם צריכים להתפעל מ"טלית", ואינם מפעלים מ"טלית", ואדרבה: הם אסרו את הרבי בגלל היותו רב, רבי, שמתכסה בטלית!... מהי אפוא הסיבה לכך שכאשר הרבי היה אצלם, בד' אמות שלהם, סביבה שכולה שורצת באנשים שלהם, ובין ד' הכתלים שלהם, מקום שאין בו מזוזות³¹ - התפעלו ונבהלו בראותם את הרבי יושב כשטליתו מכסה את פניו, עד כדי כך שהסתלקו להם, בהבינם שאין להם מה לעשות כאן! - היכן יש מקום לדבר כזה בשכל!?!...

אלא מאי - מצד העצמיות של הרבי (שעמד בבטיול עצמי ובתוקף עצמי) נפעל גם במציאות כזו שהניצוץ האלוקי שבה נסתר ונעלם לגמרי עד לאופן שחתיכה נעשית נבילה (אלא שאף-על-פי-כן נשארה מציאות הניצוץ), שכאשר מציאות זו רואה³² עצמות ומהות³³ כפי שיושב מעוטף בטלית מעל הראש... אזי אין אצלם נתינת מקום כלל (לא מצד השכל, כיון שאצלם גופא הרי זה ענין שאינו שייך לשכל) לנסות לבלבל, כיון שכאן מתבטלת מציאותם ("זייער מציאות ווערט דאָ אויס מציאות"), ולא זו בלבד שאינם מבלבלים, אלא עוד זאת, שמסתלקים מהמקום, בראותם שאין להם מה לעשות כאן ("מ'האָט דאָ ניט וואָס צוטאָן!").

ט. וכוח זה נותן הרבי לכל אחד ואחד מאתנו:

(31) ראה סה"ש תש"ב עמ' 82 (נת' בלקו"ש ס"ע 126 ואילך).
(32) כ"ק אדמו"ר הפסיק לרגע, והמשיך בקול חנוק מבכי (המו"ל).
(33) ראה גם תורת מנחם ה"ש"ת כרך א' עמ' 25.

במכתבו לחג הגאולה³⁴ כותב הרבי: "לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצווה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה".

וכיוון ש"לא אותי בלבד גאל... כי אם גם את כל... אשר בשם ישראל יכונה" - סוג כזה שהכל שייכים אליו - הרי כל אלה השייכים אל הרבי³⁵, "די וואס האלטן זיך אין זיין קליאמקע"³⁶, צריכים לידע שאין להם מה להתפעל מהעלם והסתר, ואין להם מה להתפעל ממניעות ועיכובים, ואין להם מה להתפעל אפילו מהעלם והסתר מאלה שיש להם גם "בבואה דבבואה"!

אם רק לא ישימו לב להעלמות והסתרים והמניעות והעיכובים, ויעשו תנועת ביטול עם היד ("מ'וועט א מאך טאן מיטן האנט") מתוך ביטול עצמי ותוקף עצמי - אזי יתבטלו במילא כל ההעלמות והסתרים והמניעות והעיכובים, למעלה מדרך הטבע (כפי שהרבי מסיים במאמר³⁷ - שהלמעלה מהטבע נמשך בטבע עצמו (כשם שהשחרור מן המאסר היה בטבע), ואז יכולים למלא ולהשלים את השליחות שהוטלה עלינו בעולם הזה הגשמי והחומרי למטה מעשרה טפחים.

וכאמור לעיל (במאמר³⁸) - צריכה להיות הגישה לכל ענייני עולם הזה באופן של השתוות, מצד הידיעה וההכרה ש'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד'³⁹, ואז זוכים להתגלות הטוב בכל העניינים, כמבואר בתניא⁴⁰ בעניין 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'⁴¹, שגם העניינים שהיו תחילה באופן של חסדים המכוסים - באים ומתגלים בטוב הנראה והנגלה.

(קטעים מהתוועדות י"ג בתמוז ה'תשי"א - תורת מנחם כרך ג, עמ' 185-196 - בלתי מוגה)

(34) אגרות קודש שלו ח"ב עמ' פ, וש"נ.
(35) הבא לקמן - דיבר כ"ק אדמו"ר כשקולו חנוק מבכי (המו"ל).
(36) ראה סה"ש תרפ"ד עמ' 58, וש"נ.
(37) ד"ה נתת ליראיך הנ"ל (ס"ה) בסופו (סה"מ תשי"א עמ' 293).
(38) לעיל עמ' 183.
(39) ברכות ס, סע"ב, טושו"ע אר"ח סו"ס רל.
(40) פכ"ו (לג, א).
(41) ס' שופטים ה, לא.

זמן מסוגל לזירוז הגאולה

גם עבודה באופן של גאולה, צריכה לבוא בלבושי הטבע

בשנה זו, שקביעות ימי הגאולה היא ביום חמישי ויום שישי – שיום השבת בא בהמשך ובסמיכות ממש (ללא הפסק כלל) לימי הגאולה, ולא עוד, אלא שמצד החיוב להוסיף מחול על הקודש, נמצא שיום השבת מתחיל ב"ג תמוז.

ולכן, יש להוסיף ביתר עוז וביתר עוז בזיכרון ימי הגאולה, ובאופן ד"הימים האלה נזכרים ונעשים... והוראה . . מאופן הגאולה:

הגאולה די"ג תמוז היא עניין של נס שלמעלה מן הטבע, אבל יחד עם זה, נמשכה והתלבשה בלבושי הטבע: על־ידי ההשתדלות בשאר מדינות כו', כידוע ומפורסם.

וההוראה מזה – שגם העבודה באופן של גאולה (למעלה ממדידה והגבלה) בזמן הגלות צריכה להיות בלבושי הטבע, אף שההכנה לזה היא על־ידי־זו שמקבל עזר וסיוע מלמעלה (גם) באופן נסי שלמעלה מן הטבע.

ועל דרך הסיפור הידוע בזמן מאסר רבינו הזקן, שהעמיד את הספינה – כדי שיוכל לקדש את הלבנה – באופן ניסי, ואף־על־פייכן, לא קידש את הלבנה אלא לאחרי שהפקיד העמיד את הספינה, שההכנה למצווה יכולה להיות באופן ניסי, אבל קיום המצווה צריך להיות בטבע דווקא.

ועוד והוא העיקר – שמגאולה זו באים לגאולה האמיתית והשלימה:

מכיוון שכל ענייני הגאולה – "שם גאולה עלה" – שייכים זה לזה, הרי מובן, שהגאולה די"ג תמוז – גאולה של נשיא הדור, שבגאולתו נגאלו גם כל אנשי הדור – שייכת (גם) לגאולה האמיתית והשלימה.

ובפשטות – שעל־ידי הגאולה די"ג תמוז היתוסף בהרצת התורה וחזוק הדת כו', "מעשינו ועבודתינו" שממהרים ומזרזים ופועלים את הגאולה האמיתית והשלימה, כולל ובמיוחד – ההוספה בהפצת המעיינות חוצה, שעל־ידי־זו קא אתי מר, דא מלכא משיחא.

ומזה מובן שימי הגאולה י"ג תמוז (ויום השבת קודש שלאחריהם) הם זמן מסוגל ומוכשר ביותר לפעולות מיוחדות לקירוב וזירוז הגאולה.

כולל ובמיוחד – הוספה באהבת־ישראל ואחדות־ישראל, כמבואר בארוכה בריבוי מאמרים שיחות ומכתבים של בעל הגאולה . . כי מכיוון שסיבת הגלות היא ההיפך של אהבת־ישראל, הרי, על־ידי ההוספה באהבת־ישראל ואחדות־ישראל מבטלים את סיבת הגלות, ובהיבטל הסיבה, בטל בדרך ממילא המסוכב (הגלות), ו"מיד הן נגאלין".

(משיחת שבת פרשת בלק, י"ד בתמוז תשמ"ז. התוועדות תשמ"ז, כרך ד, עמ' 16-18)

תל אביב – עיר ואם בישראל

ביקורו של הרבי הרי"צ, והדפסת ספר התניא בתל־אביב בשנת תש"ג

• הסיבה שמיקמו את כפר חב"ד ליד תל־אביב בהנחיית הרבי •

התכתבות מרשימה בין ראשי העיר לרבי • מקבל את 'מפתח העיר'

כהוקרה, וקביעת 'יום החינוך' בעידודו ובברכתו • ואת אנ"ש תושבי

תל־אביב מעורר הרבי לבסס את ענייני חב"ד בעיר

קיבלו פני הרבי

לתנופה משמעותית בשנים תרצ"ה-תרצ"ו (ראה 'תולדות חב"ד בארץ הקודש' פרקים לג-לד).

"העיר היותר גדולה בארץ ישראל היא: תל אביב" מתבטא הרבי ביו"ד שבט תשכ"ג (תורת מנחם כרך לו עמ' 136), אלא שהדגיש: "מבלי הבט על העניין של 'עשר קדושות הן'" (שם).

גם במכתב מח"י טבת תשמ"א מרמז הרבי על עובדת תל־אביב סמל היישוב החדש ("והישוב שלאחרי זה שהוא ברחבי הארץ").

"בעיר ואם בישראל תל־אביב יפו" כתב בשנת תשל"ג (אגרות־קדוש כרך כח עמ' ז), ובדומה לכך גם בשנים מאוחרות יותר.

בהתוועדות י"ט כסלו תשי"ד (תורת מנחם כרך יו"ד עמ' 251) הזכיר הרבי את הדפסת ספר התניא בתל־אביב בשנת תש"ג – אז השאירו את ציון פרט השנה בפסוק 'בקדוש ישראל יגילו'.

כפר חב"ד בסמיכות לתל אביב

לימים יכתוב הרבי בח"י טבת תשמ"א לשגריר ישראל בוינה מר יששכר בן יעקב ('תשורה' בידרמן תשע"א, ניצוצי אור (מינדל) עמ' 116-117):

בביקורו של כב' קדושת אדמו"ר מוהרי"צ בארץ־הקודש בשנת תרפ"ט שהה מספר ימים בתל־אביב (מיום שני י"ג מנחם־אב עד יום חמישי ט"ז מנחם־אב), אז ביקרה אותו משלחת מיוחדת מטעם הנהלת העיר, בראשות ממלא מקום ראש העיר מר ישראל רוקח. הרבי השמיע באוזניהם דברים שבראשיתם הדגיש כי "עיר ישראל הראשונה היא עיר הקודש ירושלים אשר שם איווה אלקי ישראל למושב לו", כמתואר ב'ספר התולדות' (אדמו"ר מוהרי"צ כרך ד' עמ' 38-41), ובהרחבה ב'מסע הרבי לארץ הקודש'.

בין השאר הגיעו לתל־אביב לראותו כמה אלפים מבני הקיבוצים – ולימים התייחס הרבי לתופעה זו (ראה גם 'שיחות־קודש' תשל"ל כרך ב' עמ' 370).

תל אביב, העיר השנייה (כיום) בגודלה ובמספר תושביה בארץ, נחשבת לאחת הערים החשובות בארץ מאז היווסדה, בשנת תרפ"ט, כשכונה יהודית הסמוכה ליפו.

ראשית הישוב החב"די באזור היה ביפו כבר בשנת תרכ"ו, והלך והתפתח עם השנים אולם זכה